

เรื่องสั้น “ท่อนแขนนางรำ”

โดย มนัส จรรยงค์ (พ.ศ. 2493)

ทั่วทั้งหมู่บ้านเขาชินกับเสียงเหล่านั้นเสียแล้ว ทั้งกลองทัด เปิงมาง ตะโพน หรือกลองคู่ อ้ายโหงดตีเสียหมดได้ทุกชนิด โดยแคล่วคล่อง และดีฝีมือหนัก เพราะว่าพ่อของอ้ายโหงดนั้นเป็นครูดนตรีและปี่พาทย์ ได้รับยศเป็นหมื่นโดยได้เคยเป็นจางวางของในกรม เมื่อในกรมทิวศดก็ยกเอาปี่พาทย์เครื่องใหญ่ไปไว้เป็นมรดกตกทอด ทั้งเครื่องใหญ่ เครื่องแก้ว เครื่องนางหงส์ก็มี พ่อที่จะประกอบอาชีพกันสืบไปภายหน้า โดยมีต้องอนาทรร้อนใจแต่อย่างใดเลย ทั้งงานเผาผี บวชนาค หรืองานศพ พ่อเฒ่าอันมียศเป็นหมื่น ดุริยางค์เสนาห์ก็รับก็หาเขา ตามแต่ว่าใจเขาจะสมัครรับเครื่องอะไร ก็จะจัดหาให้สมประสงค์

และยิ่งไปกว่านั้นเสียอีก ภรรยาของแกเคยเป็นหม่อม เจนจัดทางละครรำเป็นอย่างดี ไม่มีใครอีกแล้วที่จะเกินกว่าแก แม่เฒ่าจำปานั้นไม่แต่งง่างางแสดงอันเป็นบทบาทเท่านั้น วิธีรำของแกนั้นถ้าจะเปรียบนักกลอนก็ว่าเป็นผู้ที่มีลีลาอันสูงเยี่ยม มืออ่อน เหวอ่อนไหวไปทั้งตัว แม้แต่ขาและเท้าทั้งสองข้าง แกจึงตั้งวงละครรำขึ้นมารับหางานตามแต่เขาจะหากัน เป็นละครรำเครื่องใหญ่ก็แพงหน่อย ถ้าชาตรีก็ราคาต่ำหน่อย แต่ทว่าอ้ายโหงดต้องเป็นคนตีกลองอยู่เรื่อยไป

พ่อเฒ่านั้นมองคู่มืออันหายาบทนาและกระด้างของอ้ายโหงด แกพยายามเคี่ยวเข็ญจะให้เล่นซอเล่นพิณพาทย์ แต่ดูไหวดูรีบมันแล้วก็ไปไม่ค่อยจะไหว เพราะความจำและสติของมันเป็นค่อนข้างจะพันเพี้ยน แต่เห็นว่ายังไม่เกินวิสัยที่จะฝึกได้มากนัก เพราะอายุยังอ่อนอยู่ ก็บอกลูกซอให้ท่องจำ ต่อเป็นซอได้เนื้อเพลงชำนาญแล้วก็ได้ให้ตระนาดเอกหรือทุ้มอีกต่อไป

อ้ายโหงดนี้เป็นคนรูปชั่วตัวดำ ผมยาวหยิก หน้ากร้อ ปากเบี้ยว นัยน์ตาลน แลดูเหมือนปิศาจและยักษ์ปักหลั่นหลังค่อม ตัวโค้ง บั่นเอวเสีย จิตก็ทราหม หูตึง เวลายิ้มเข้าแล้วเหมือนคนที่กำลังจะหลอกคนด้วยตัวเอง แต่มือกลองทัดของมันนั้นวิเศษนัก ถึงแม้แต่ท่านผู้เฒ่าอันเป็นอาจารย์เองก็ยังออกปากชม กลองทัดของผู้เฒ่าบรรจกระดุกฝิ่นอันเป็นชั้นครู เสียงนั้นจึงเป็นที่เสนาะ อาจมีอำนาจผีสิงเรียกคนที่อยู่ในระยะใกล้ให้มาฟังได้ ดัง “ตุ้ม-ต้อม” เต็มไปด้วยเสน่ห์เร้าใจเป็นที่สุด ทั้งพ่อเฒ่าแม่เฒ่ามีบุตรอันจะสืบตระกูลได้อยู่คนเดียวเท่านั้นคืออ้ายโหงด แต่ก็มีพิการเสีย ทั้งสติพันเพี้ยนและจิตทราหม แกเฝ้าแต่มองดูเจ้าเด็กน้อยผู้นี้ด้วยนัยน์ตาอันเต็มไปด้วยความสมเพชเวทนา ทั้งเนื้อทั้งตัวจะหาความสวยงามสักนิดก็ไม่มี หากจะมีก็มีอยู่แต่ความน่าเกลียด น่ากลัว ไม่มีใครอยากดูหน้ามันเลย นัยน์ตามันดูเหมือนนัยน์ตาของพวกเหล่าร้าย สุนัขในหรือนัยน์ตาผีโสมด ถ้าฟังเสียงกลองของมันเท่านั้นแล้ว ก็เหมือนมนต์สะกดเรียกร้องเอาคนดูเข้ามาได้ แต่พอคนดูคนฟังเหล่านั้นเข้ามาใกล้วงพิณพาทย์แล้วก็พากันแยกย้ายกลับ เพราะความเกลียดชังอ้ายคนกลองเหมือนกับว่าเขาจะกลัวว่ามันจะฆ่าเอา

พ่อเฒ่าบ่นเพลงอยู่บนเรือน นัยน์ตาของแกเคยดำสนิทในวัยหนุ่ม บัดนี้กลายเป็นสีน้ำข้าวไปเสียแล้ว แกมองดูแม่เฒ่ารำสอนเด็กๆ อันจะเป็นละครรุ่นใหม่ นัยน์ตาของแม่เฒ่าก็เป็นสีขาวเหมือนกัน สีเดียวกันกับแก เพราะว่าแกแก่กว่าเพียงสองปีเท่านั้น แม่เฒ่ากำลังรำเพลงเทพนม เพลงปฐมและเพลงสินวลให้เด็กๆ ดู นิ้วก้านของคนแก่นั้นซ่อนจังหวะประแท็กได้กับฉิ่งกับกลองทุกทีไป มันทำให้พ่อเฒ่าหวนไปนึกถึงความหลังเมื่อครั้งแกอพยพจากวังในพระนครกลับมาอยู่ที่เมืองสวนนี้ใหม่ๆ แกจ้องดูเด็กหญิงอันริจะรุ่นและสวยงาม-งามสุดแล้วยากที่จะหาได้ นิ้วมือเวลานั้นเล่าก็ดัดเสียทุกเข้าด้วยน้ำข้าว จนอ่อนไหว งอนซ้อย กลมกลิ้งเหมือนลำเทียนมิได้ผิดเพี้ยน อนิจจา! เด็กเอ๋ย เดียวนี้เจ้าริจะรุ่นขึ้นมาแล้ว ตัวกู้นั้นเล็กลงมาแต่ในเบาะ แต่ผ้าอ้อมอันเก่าแก่ก็เก็บเอาไว้พอที่จะให้รำลึกถึง อีหนูน้อยชื่อผกา แกคิดของแกต่อไปอีก แกไม่ค่อยได้คิดถึงอ้ายโหงดนัก อ้ายรูปชั่วตัวดำจิตทราหม แกคิดถึงผกาของแกคนเดียว

แกนั่งเคาะกรับพวงให้เมียแก่รำ แต่ความคิดคำนึงของแกมันไปไกล เพราะผกาเด็กหญิงคนนี้เป็นลูกของนายแก้วคนของในกรม หรือจะพูดกันจริงๆ ก็คือข้าของท่านแท้อ นายแก้วได้ลูกผู้ดีมีสกุล จึงเกิดเด็กหญิงคนนี้ออกมา เออ! ผกา-ช่างรำสวย

เสียจริงๆ เพราะแม่เฒ่าอันรักผกาเหมือนลูกได้สอนทำเต็น ทำรำให้จนสุดฝีมือ แกเคาะกรับพวงไปพลาบแล้วแกก็คิดไปพลาบ คิดถึงความหลัง-ความหลังของเด็กคนนี้ ผกาที่แกได้เลี้ยงทะนุถนอมมาจนใหญ่ ความหลังของพ่อผกา แกยังจำได้อย่างกับ เหตุการณ์เหล่านั้นเกิดเมื่อเร็วๆ นี้

แกนึกต่อไปอีก...นายแก้ว - นายแก้วผู้แพแตกเพราะในกรมกับเมียของเขาตายเสียด้วยวันโรค นายแก้วผู้เลี้ยงลูกมาคนเดียวด้วยตัวของตัวเอง ได้ติดตามแกมาจนถึงชนบทมาจนถึงตำบลนี้ แล้วนายแก้วก็มีอาการทรุดลงไปบ้าง ครั้นแล้วก็ค่อยๆ ทรุดลงไป-ทรุดลงไป แต่ทว่าคุณจางวางก็มีได้ทอดทิ้งนายแก้วเสียเลย แกพยายามพยายามไปจนถึงขีดที่สุด

“อย่ามาใกล้ผม” นายแก้วบอก “ท่านจางวางอย่าเข้ามาใกล้ผม”

“ทำไม?” พ่อเฒ่าร้องหน้าตื่น แกยังจำได้ คนเจ็บพูดด้วยเสียงแห้งๆ เต็มไปด้วยความระท้อและเศร้าสลดใจ

“ผมเป็นวันโรค”

“วันโรค” พ่อเฒ่าร้องขึ้น “กูไม่กลัว-กูไม่กลัว”

ไม่กี่สัปดาห์นั้น นายแก้วมอดเล็กรับใช้ของในกรมก็สิ้นใจเพราะวันโรคนั่นเอง ทั้งลูกน้อยไว้ให้พ่อเฒ่า อายุอ่อนกว่า อ้ายโหงดสองปี พ่อเฒ่าเต็มไปด้วยความวิบโยค พ่อเฒ่าถือว่านายแก้วนั้นเคยร่วมรักกันมา เห็นอกเห็นใจกันมาแต่ในวัง แกเลี้ยงดูเด็กคนนีมาด้วยน้ำมือของแก ยามเมื่อจะพุ่มพุกทะนุถนอม ก็แม่เฒ่าเท่ล่อมเอาลงใส่เปลแกว่งไกวไปเรื่อย และร้องเพลงอันไพเราะตามต้นบทันเสียงของละครรำอันแกได้เคยรำมานานปี สำเนียงที่กล่อมก็เป็นเสียงแหลมเหมือนเสียงนกและเสียงขลุ่ย ยามแกจะหัวเราะก็เพราะจับใจเหมือนกางเขนหรือขุนทอง เจ้าเด็กน้อยลูกนายแก้ว หรือว่าผกา ก็เติบโตมาได้เพราะพ่อเฒ่าแม่เฒ่าทั้งสอง

“ผมขอฝากลูกด้วยคุณจางวาง” แกยังจำเสียงนี้ได้ดีทีเดียว

“อ้อ! คุณไม่ต้องกลัว คุณแก้ว ลูกคุณก็เหมือนลูกผมเช่นเดียวกัน” แกร้องตอบออกไปก่อนที่เขาจะสิ้นลมปราณ

อาจารย์เฒ่าจ้องมองดูร่ายของแกรำเพลงต่างๆ ทั้งคนบางอื่นทั้งบางเดียวกัน ก็มาว่าละครกันเรื่อย ตกลงสนราคา กันด้วยราคาอันสูง แต่บางวันก็จะกันก็จำต้องแบ่งแยกกำลังกันไป ทำดังนี้เรื่อยไปจนหลายฝน แต่ผกาออกโรงเมื่อไร คนก็เข้าห้อมล้อมและมุงดู-ดูละครด้วยและดูกาไปด้วย เป็นละครที่มีชีวิต เป็นละครที่เต็มไปด้วยศิลปะ อันทำให้จับใจคนดูเป็นที่ยิ่ง

แต่บัดนี้-ท่านอาจารย์เฒ่าคิด-บัดนี้ผกาเติบโตใหญ่ขึ้นมาแล้ว สวยสะหาผู้หญิงอื่นจะมาเทียมทันได้ยากนักแต่แกหน้าสลด เพราะเมื่อมานึกถึงอ้ายลูกจิตทรมของแก อ้ายโหงดหลังค่อม อ้ายคนจิตทรม อ้ายคนน่ากลัว นัยน์ตาลนเหมือนดวงหน้าของปิศาจ อ้ายโหงดผู้ทำให้คนแตกตื่นออกจากวง ไม่มีอะไรไต่เท่ากับฝีมือกลองเท่านั้น ฝีมือปี่พาทย์ระดะโพนก็พอทำเนา เด็กทั้งสองคนนี้เติบโตคู่กันมา อายุของผกาก็อ่อนกว่าอ้ายโหงดเพียงสองปีเท่านั้น แต่ด้วยหลังของอ้ายโหงดมันค่อมจนโก่ง มันจึงเตี้ยและต่ำต้อยจนกระทั่งเตี้ยกว่าผกาตั้งเป็นกอง แกนั่งมองดูผกาว่า นั่งมองและนั่งคิด คิดแล้วก็คิดเล่า ก็ได้ผลแต่ว่าผกานี้เป็นตัวชูโรง

“นี่งานวัดนอกขอรับ ท่านหมื่น” กำนันบอก “ที่วัดนอกจะมีปี่พาทย์ประชันเป็นงานใหญ่ ทั้งจะหาละครรำของท่านหมื่นอาจารย์ด้วย ให้เล่นเรื่องท้าวสามล”

อาจารย์เฒ่าหัวร่อกัก “ได้ซี จะเป็นอะไรมี การละครบ้านนี้ฉันไม่ดูถูกแต่ว่าของฉันเป็นละครรำ ไม่ใช่ละครชาตรี จะมาคิดถูกๆ ให้ไม่ได้ เพียงแต่ค่าต้นเสียงเท่านั้นฉันก็แย่ สำหรับพินพาทย์เอาเครื่องใหญ่ ฉันก็ยินดีสู้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นวงใคร”

“มันก็มีอยู่อย่างเดียวเท่านั้นแหละ-มีวงเดียว” กำนันบอก “วงครูพ่อนที่จะเข้าประชันให้นำฟัง แต่คงสู้วงท่านหมื่นไม่ได้หรอก เพราะคนกรุงกับคนบ้านเรานั้นผิดกัน”

“แต่ว่าช่างเผือกในกรุงก็ไปจากต่างจังหวัดและหัวเมืองบ้านนอก” ท่านหมื่นล่อมตัว “จะไปดูถูกเขาไม่ได้ แต่ฉันยังวิตกอยู่แต่ว่า ถ้าเอาพิณพาทย์ไปประชันเสียแล้ว จะเอาอะไรทำละครละ? คนมันยังไม่ค่อยจะพอ เพราะเพิ่งหัดใหม่ทั้งนั้น มียังไม่ชำนาญ”

“ก็คงจะประชันกันคืนท้ายคืนเดียวเท่านั้น” กำนันบอก

พ่อเผ่ามารับจัดการสั่งแม่เผ่าอุบลของแก ให้เตรียมฝึกเตรียมซ้อมผกาไว้ให้นักขึ้นไปอีก ทั้งหัดให้ส่งคำร้องเพลงส่งพิณพาทย์ให้ไพเราะ ผกาแขนอ่อนเหมือนลำเทียน ทั้งผิวเนื้อของเจ้าก็เรือ่เหลืองเช่นเดียวกัน แม่เผ่าอุบลผู้ซ้อมเองหัดเองก็ยังอดชมเชยไม่ได้เลยว่า ผกานั้นการรำแล้วหาตัวจับยาก ตั้งแต่แกรำมาไม่เคยเห็นใครจะรำได้สวยเท่านี้เลย ทั้งซ้องจังหวะประทำนวนนาต่าย่างกรายก็งามเหมือนนางกวางอันหาวดระแวงภัยหรือนางหงส์อันลงว้ายเคล้าอยู่ในสระแก้ว หากละครรำโรงนี้ไปแสดงที่ไหน ถ้าขาดผกาไปด้วยแล้วก็ดูเหมือนกับว่าจะไม่ดูเสียดีกว่า คนบางโกร้งเกรงได้แต่เสียงกลองทัดของเจ้าโหงดคนเดียวเท่านั้น ที่เรียกร้องเร้าใจให้คนเข้ามาดู อ้ายโหงดรู้ตัวกลองทัดที่มันติดอยู่นั้นบรรจุไว้ด้วยกระดูกผีและเส้นผม อันเป็นผีของครูบาอาจารย์ของพ่อครูเผ่าหมื่นศรียางคา เป็นกลองเก่าไม้สีแดงเข้มจนเกือบจะดำ

เสียงของกลองนี้แผ่ไปยิ่งที่ใด เข้าไปในโสตประสาทของบุคคลใด ก็จะทำให้ที่นั่นและหัวใจของคนที่นี่ฟังเกิดความกระทบกระเทือนใจขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก มันเร้าเร้าทำให้เกิดความครึกครื้น เกิดความคะนองลำพองใจ เกิดความดีนรณที่จะต้องติดตามเสียงนั้นมาได้ ทำให้ต้องออกเดินทางค้นหาเสียงกลอง จากบ้านมาระยะทางอันไกลไปดูอ้ายโหงดคนแคะรูปชั่ว แต่พอเห็นรูปเจ้าคนดีเข้าแล้ว ทุก ๆ คนก็สละบัดหน้ามีความชิงชังอยู่ทั่วไป

“หน้ามันผีไม่ใช่คน”

“หน้ามันเหมือนอะไรบอกไม่ถูก”

“หน้าลึงก็ดูเหมือนจะสวยเสียกว่า”

เหล่านี้นล้วนแต่เป็นเสียงที่คนดูซุบซิบพึมพำกล่าวขวัญถึงมัน พวกเด็กเล็กๆ แลเห็นมันแล้วก็ร้องกรีดออกมาด้วยความกลัว แต่ด้วยอุณิหารของแม่เทพธิดารำอ่อนพล้อยอยู่กับจังหวะฉิ่ง จังหวะตะโพน ก็มีตริงตริงใจเอาคนดูไว้ได้ด้วยเสน่ห์และการรำ แต่ไม่มีใครเลยที่จะกล้าเหลียวหน้าไปดูอ้ายโหงดคนรูปชั่วจิตทรามนั้นเลยแม้แต่คนเดียว เพราะความน่าเกลียดน่ากลัวของมัน แต่อ้ายโหงดคนกลองรูปทรลักษณ์ก็ก้มหน้าก้มตาตีกลองของมันไปเรื่อย ไม่เอาเรื่องเอาราวพอเขาสั่งพิณพาทย์ออกเพลงรำเชิดเสมอหรือว่ารำก็ตีไปตามหน้าที่ของตัว แต่ทว่านัยน์ตาอันคมวาวของมันนั้นจับอยู่กับร่างอันเอนอ่อนโยกย้าย สายเท้าเอี้ยวตัวตามไปตามจังหวะ เต็มไปด้วยความมุ่งหมาย เต็มไปด้วยความจริงจัง เต็มไปด้วยความเพ้อฝันอันคุกรุ่นอยู่เรื่อยๆ ภายในหัวใจและวิญญาณของมัน

เจ้าโหงดคนรูปชั่วอันน่าเกลียดน่ากลัวจนคนกลัวไปทั่วทุกทิศ เริ่มแต่งกลองของมันเป็นการใหญ่ ทั้งซ้เข้าซูกติดหน้ากลองลงแล้วลงอีก เจ้าผกาอันงามและรำเก้งชื่อดังจนคนรักคนนิยมไปทั่วทิศก็ฝึกร้องกับครูอยู่ด้วยเสียงอันเจื้อยแจ้ว แม่เผ่าอุบลเป็นนักร้องต้นเสียงและละครรำเก่าก็เฝ้าแต่ซ้อมแล้วซ้อมเล่า เพราะว่าบัดนี้มันใกล้งานวัดนอกเข้ามาเต็มที่แล้ว จะต้องประชันพิณพาทย์และมีละครรำเครื่องใหญ่ แต่เรื่อง สังข์ทอง แสดงกันมาช้านานเสียจนจะเบื่ออยู่แล้ว ลูกคู่ต้นเสียงก็ไม่ต้องซ้อมกันเท่าไรเพราะฟังเอาต้นบทเป็นสำคัญ ทั้งมีรำอันงามนั้นเล่าผกาก็เจนจัดและรำไฉไลเลิศ แก่ก็ฉวยฉิ่งและกรับพวงมาสอนให้ร้องรำส่งพิณพาทย์ในเวลาประชัน ผกานั้นเหมือนเกิดมาโดยพระเจ้าสร้างให้มาเป็นนักร้องนักรำ เจ้าร้องเจ้าเอื้อนถูกจังหวะจะโคน โดยมีต้องให้กล่าวเตือน

อ้ายโหงดนั่งตีพิณพาทย์คอยรับ อ้าปากแลเห็นพินอันโย้ไปเอียงมา จมูกอันบี้และแพบในเวลาที่ยังร้องหายใจพุดพาดออกมาด้วยความพอใจ นัยน์ตาอันเฉลียวกลนก็กลายกลิ้งไปมา หัวเราะหึๆ อยู่ตลอดเวลา

“แม่จะให้ไปร้องส่ง แล้ว-แล้ว-แล้ว”

แม่เฒ่ายกมือขึ้นโบก “เอ็งอย่ายุ่งเลย อ้ายโหงด เอ็งก็ไปทำตามเรื่องตามราวของเอ็ง”

“แล้ว-แล้ว-ผกา-ผกามันรามาเหนื่อย-” เจ้าคนรูปทรงลักษณ์พูดต่อไปอีก

“ไม่เป็นไรหรอก พี่โหงด” ผกาตอบ “เพราะว่าเขาประชันแต่คินท้ายคินเดียว”

“บอกว่าเอ็งอย่ายุ่งเลย อ้ายโหงด” แกตุลุกของแกอีก “เอ้า อีหนูเอ็งร้องต่อไปซี ร้องทะเลให้ได้อีกซักเพลง อย่าไปฟังมัน”

อ้ายโหงดก้มหน้าลงดูลูกกระนาดสีน้ำตาลไหม้ แล้วเคาะไม้แข็งลงเสียงให้เป็นเพลงทะเล ถึงอย่างไรก็ดี แม้จะมีรูปร่างอันพิกลพิการวิปริตผิดมนุษย์ แต่พ่อแม่ก็นั่นแล้วมันกลั่นกลั่นนา เพราะพ่อเป็นครู แม่ก็เลี้ยงดูสั่งสอนตกกว่าเป็นทั้งพ่อแม่และครู บາอาจารย์รวมกันทั้งสองท่าน แต่พ่อแม่ท่านนี้เป็นมีอรณะนาคเอก แต่เดิวนั้นนั้นพูดาก็ฝ่าฝืนไปเสียแล้ว ต้องหันเข้าเล่นตะโพนเป็นอาจารย์คอยดูแลสั่งสอนศิษย์ และคินวันประชันนี้แกก็จะต้องตีตะโพนเช่นเดียวกัน ทั้งกลองทั้งตะโพนและหน้าหนังอื่นๆ ล้วนแต่ประจุทำพิธีด้วยแกเองทั้งสิ้น อ้ายกลองทัดเสียงสูงนั้นประจุกระดูกเป็นเสียง “ตุ้ม” ถ้าเสียง “ต้อม” ก็บรรจเอาแต่เรือนผมของครูบาอาจารย์และบุพการี เสียงกลองอ้ายโหงดจึงได้มีเสน่ห์เรียกร้องคนที่ได้ยินให้มาหาเสียงกลองได้แม้ในระยะอันไกล

ครั้นแล้ว วันงานก็มาถึง ที่วัดนอกก็เนื่องแน่นไปด้วยผู้คนทั้งชายหญิง แต่งตัวดูฉูดฉาดขัดสีฉวีวรรณเสียผ่องผุด พวกไปค้าไปขายก็ตั้งร้านตั้งหาบกันเรียงรายอยู่ทั่วไป ทั้งเสื้อผ้าแพรพรรณและกับข้าวของกิน ละครรำของพ่อเฒ่าเนื่องแน่นไปด้วยคนดู พ่อเฒ่าสาदन้ามั่นตัวว่าอาคมเสร็จแล้ว ประน้ามั่นตัวตัวละครและเครื่องพิณพาทย์ราดตะโพน โบกธงแดงเสร็จแล้วก็ปล่อยตัว ทำให้โรงอื่นๆ อันมีลิเกทรงเครื่องและชาตรีฟ้ายแพ้อายับยีน เพราะละครรำโรงใหญ่นานๆ จะมีให้ชมสักที โรงอื่นก็ดูเหมือนจะเจี๊ยบเหงาไป

พ่อเฒ่ามองดูผกาด้วยความสงสารเป็นสุดซึ้ง ขณะผกาเข้าโรงและเต็มไปด้วยความเหน็ดเหนื่อยและหอบฮัก บนใบหน้าอันดาอยู่ด้วยผุนั้นเล่าก็เต็มไปด้วยหยาดเหงื่อเป็นเม็ดๆ ไหลพร่างพรูตามกันลงมาเป็นทิวแถว และอีกสักประเดี๋ยวก็ต้องออกไปอีก แกพูดด้วยเสียงอันเต็มไปด้วยความสงสารและเห็นอก

“ลูกเอ๋ย เสร็จงานคราวนี้พ่อจะให้ของเอ็ง” แกบอก “เอ็งเป็นสาวขึ้นมาแล้ว ยังไม่ได้สร้อยได้แหวนอะไรแต่งตัวกับเขาเลย”

“ไม่เป็นไรจ๊ะ พ่อ” ผกาตอบด้วยเสียงอันแจ่มใส

“ฮะ! ไม่ได้หรอก ข้าเลี้ยงเอ็งมาก็จริงอยู่ แต่เดิวนั้นข้าก็แก่แล้วจนแลไม่เห็นลูกกระนาด ก็เหมือนกับว่าเอ็งได้เลี้ยงข้าตอบแทนกัน ก็มีเอ็งกับอ้ายโหงดเท่านั้นที่จะคอยป้อนน้ำป้อนข้าวพุงลูกพุงนัง แต่อ้ายโหงดก็เบ๊อๆ บ้าๆ ไม่ค่อยรู้ภาษาคนถึงมันจะเป็นลูกแท้ลูกในไส้ ก็ยังรักเอ็งยิ่งกว่าลูกในไส้เสียอีก!”

“จ๊ะ พ่อ!” ผกาตอบ ฉันทก็รักพี่โหงดเขา-รักเท่ากับพี่น้องร่วมท้องร่วมไส้เช่นเดียวกัน”

“ดีแล้ว ลูกเอ๋ย แล้วพ่อจะให้กำไลทองเอ็ง-เป็นของเก่าพ่อเก็บไว้แต่หลายปี เอ้า! ดูเหมือนจะถึงบทเอ็งแล้วลูกเอ๋ย”

เสียงแม่เฒ่าตันเสียงดังเจี๊ยบแจ้ว เสียงลูกคู่เสียงกรับทำให้พ่อเฒ่าเต็มไปด้วยความอึดอึดปร่มใจเป็นที่ยิ่ง แกยกมือขึ้นไหว้หัวภูษีอันตั้งเด่นอยู่เหนือชฎาอื่น ควันรูปลอยมาหอมคละคลุ้ง แล้วก็เดินออกไปยังวงพิณพาทย์ของแก

ในที่สุดวันสุดท้ายก็มาถึง มันเป็นวันที่สำคัญที่สุดของพ่อเฒ่า ถ้าพิณพาทย์ของพ่อแพ้วพิณพาทย์วงนายพื่อน ก็จะแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมอันกำลังจะไล่หลังไล่กล้ำเข้ามา และแกเองนั้นเล่าก็เป็นพิณพาทย์มือเก่าอพยพมาจากกรุง แกจะแพ้วเขาไม่ได้เป็นอันขาด แต่นายพื่อนก็ไม่ใช่เล่น เขาเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ ไปเก็บเอาพิณพาทย์รวมมือเป็นวงสำส่อน แต่ซุ่มกันสักหน่อยก็เข้ากันดี

ปะรำใหญ่เหยียดนั้นผามุงด้วยจาก พื้นปูด้วยกระดานและเสื่อหาวย วงพ่อเฒ่าอยู่นอยดวนเหนือ วงนายพื่อนนั้นอยู่ใต้ ควันรูปกรุ่นอยู่ที่ตะโพนทั้งสองวง พ่อเฒ่าท่านเป็นนายวงที่แก่ชรามากแล้ว ผมของแกขาวเหมือนปุยฝ้าย แต่นายวงฝ้ายโน้นยัง

หนุ่มแน่น อายุก็เพียงยี่สิบหกปี ผมหยิก ตาคม จมูกโด่ง ผิวเนื้อขาวสะอาด รูปร่างอ้วนแอ่นสวยอย่างผู้หญิง เขาเป็นนายวงได้โดยไม่ใช้ไม้มาด้วยฝีมือดนตรี แต่ได้มาโดยรับมรดกจากบิดาของเขา เขาจึงเป็นนายวงและเป็นคนระนาดเอก คนหนุ่มแน่นแก่มากแล้ว คนเครื่องอื่นๆ ก็ล้วนแต่มีฝีมือที่ได้ไปเลือกกันเอามา นายพ่อนได้เข้ามาหาพ่อเฒ่าแล้วประนมมือไหว้

“ผมสมมาลาโทษที่ผมได้หาญเข้ามาประชัน” เขาพูดด้วยเสียงอันนุ่มนวล “แต่สมภารท่านต้องการดั่งนั้นก็ต้องลองพระคุณ-”

“อ้อ! ถูกแล้ว พ่อคุณ” พ่อเฒ่ายกมือเดียวรับ “อย่าถือว่าประชันกันเลย ถือเสียว่าเราแลกเปลี่ยนกันฟังแปลกๆ หู”

อ้ายโหงดนั่งอยู่หน้ากลองทัด นัยน์ตามันชำเลื่องมายังร่างของนายพ่อนด้วยความอาฆาต เหลือกถนนและแดงเหมือนจะเต็มไปด้วยความพยายาบท พอนายพ่อนชำเลื่องไปพบกับผกา ทั้งสองคนหนุ่มสาวก็สะดุ้งขึ้นสุดตัว ผการีบหลบสายตาเสียทันที ก้มหน้าแกละเสื่อ หายใจไม่ทั่วท้องพิพิกพิพวน รู้สึกว่าตัวนั้นไม่ได้อยู่ในโลกนี้เสียแล้ว ไม่รู้ว่ามีนวลยลละล่องไปอยู่ที่ไหนใด ทั้งนายพ่อนเองก็เช่นเดียวกัน

“นักร้องของคุณลุงเห็นจะเป็นผู้หญิง?” เขากถามออกมาเหมือนไม่มีอะไรจะพูด

“จะ ถูกแล้ว ลูกสาวของฉันทเอง” พ่อเฒ่าตอบ

นัยน์ตาต่อนัยน์ตาได้พบกันอีกเป็นครั้งที่สอง ทำให้นายพ่อนเต็มไปด้วยความมั่นใจ

“ของผม-ของผมเป็นผู้ชายคือนายเพี้ยน-”

“ก็ดีเหมือนกัน ฉันทเคยได้ยินชื่อ-” พ่อเฒ่าพยักหน้า

การประชันเริ่มขึ้นแล้ว เพลงสาธุการ เพลงไหว้ครู และเพลงโหมโรงก็เริ่มไปจนสิ้นแล้ว ก็พอดีได้เกิดมีเหตุอันได้บังเอิญให้เป็นไป พ่อเฒ่าขรามีดวงหน้าซีดเขียวด้วยผกาคนสำคัญเจ้าเกิดป่วยขึ้นมาเพราะเป็นลมอดนอนมาก วงโน้นเขาก็เริ่มแล้วด้วยเพลงอันไพเราะ ถึงคนร้องจะเป็นชายแต่ก็ร้องไพเราะมากเพราะเป็นเครื่องมาด้วย แต่พอมมาถึงเวอร์ของพ่อเฒ่า ผกาเจ็บเสียแล้ว แม่เฒ่าอุบลนักร้องเก่าแก่ก็เข้ามาร้องแทน แต่เสียงของแกนั้นเป็นเสียงของคนชรา ทั้งเหน็ดเหนื่อยมาแล้ว เพราะว่าเป็นเสียงละครรำก็แหบแห้งหมดสิ้น ดีแต่จะได้จังหวะจะโคน คนฟังออกหมดเพราะเสียงอันแหบแห้ง ยิ่งกว่านั้น-ยิ่งกว่านั้นอ้ายคนกลองคู่คืออ้ายโหงดหน้าตามันหน้าผีเราชัดๆ จมูกบี้ ปากเบี้ยว นัยน์ตาลน อีกทั้งหลังค่อม คนก็ถอยออกไปไม่มีคนฟัง พ่อเฒ่านั่งหน้าซีดเขียวและถอนหายใจยาว ถึงเสียงกลองของอ้ายโหงดจะดีมีดีอย่างฉกาจ เรียกเอาคนมาได้ แต่พอมานั่งหน้าอ้ายคนดีเข้าแล้วก็ถอยกลับ ผู้หญิงและเด็กร้องออกมาด้วยความหวาดกลัวโหงด พ่อเฒ่าก็ได้แต่ถอนหายใจยาว เอาตามให้ลูกสาวของแกมร่ออยู่ที่จมูกเรื้อยไป

วงนายพ่อนครีกเริ่มขึ้นด้วย ขณะที่เขาเล่นนั้นเต็มไปด้วยผู้คนเนืองแน่นจนต้องเบียดเสียดกัน แต่พอมานึกถึงวงพ่อเฒ่าแล้วก็ใจหาย เพลงที่สองแม่เฒ่าก็ร้องต่อไปอีก

“เอาอ้ายละครนี้มีมาร้องเพลงส่ง” เสียงคนดูบอก

“อ้อ! ูกก็เห็นแกร้องแต่ละคร-”

ทั้งได้ยาดมยาหอมแก้ลมและโบกพัดพัดวิ ได้น้ำอบไทยปนแป้งเข้าลูบหน้า อาการของผกาก็ค่อยดีขึ้นๆ แต่อ้ายโหงดคนกลองมองตรงจับจ้องไปยังนายพ่อนด้วยนัยน์ตาอันดุเดือดที่สุด เต็มไปด้วยความพยายาบทอันลุลกลามเลี้ยวไหม้หัวใจมัน มันรู้ว่าดวงตาทั้งคู่ของหญิงชายคู่นี้ ผกากับพ่อน มองกันด้วยความหมายอะไรๆ แล้วมันก็เริ่มต้นคิด-คิดไปตามประสาทของมัน ใครจะเอาของมันไปไม่ได้-ใครจะมาเอาผกาของมันไปไม่ได้เลยในโลกนี้ นอกจาก-นอกจากมันคนเดียว เพราะว่ามันหลงรักผกามานานแล้ว ตั้งแต่ริจะรุ่นมาด้วยกัน ถึงแม้มันจะเป็นคนง่อยเปลี้ย ถึงแม้มันจะเป็นคนพิการ แต่ความรักของมันหนักหนานัก รักอย่างจะเป็นบ้าแต่มันไม่กล้าที่จะพูดออกมาก็ด้วยความกลัวและความหวาดคร้ามขามเกรง

เพลงที่สามผ่านไปแล้ว ผู้คนทางห้องด้านเหนือหรือทางวงของพ่อเผ่าก็ยังเต็มไปด้วยความโรยรา พ่อเผ่าเองก็เต็มไปด้วยความหมองหม่น เพราะไม่เคยแพ้ใครมาเลยตั้งแต่แยกเอาวงพิณพาทย์ออกมาจากกรุง แต่ผกานั้นหุดาอันพราเปราย โรคมลอ่อนละเหี่ยเปลี่ยวใจค่อยบรรเทา แล้วลืมหัดขึ้นมองพ่อเผ่าอันมีสีหน้าหมองคล้ำ เขาก็รู้ที่ อ้ายโหงดตีกลองเต็มทีถึงแม้จะไพเราะเรียกคนได้ แต่พอมารู้เห็นเข้าแล้วคนก็รีบออก เพราะว่าเอาฝีมือตีกลอง พอถึงเวลาที่วงนายพ่อนจบ ถึงเวลาของวงพิณพาทย์พ่อเผ่า

เสียงแหลมเล็กเหมือนนกต้อยตีวิดหรือเสียงขลุ่ยกังฉิ่งเจื้อยแจ้วขึ้นคลอเบาๆ ด้วยเสียงกลองคู่อันไพเราะของอ้ายโหงดเท่านั้นเองคนดูก็แตกตื่นเข้ามาฟังจนเบียดเสียดอัดเยียดกันแน่นขนัด นายพ่อนแลมาสบนัยน์ตากัน เขารู้สึกหือ นัยน์ตาพราเป็นความรักครั้งแรกอันเร้าร้อน เขาอาจจะชนะอะไรๆ ทุกสิ่งอย่างได้ แต่จะชนะนัยน์ตาอันงามน่ารักนั้นแล้วไม่ได้เลย เขาไม่เคยคิดเลยว่าเขาจะพบผู้หญิงคนไหนงามถึงเท่านี้ในพื้นที่ดิน เขาไม่เคยคิดว่าเขาจะรักใครได้เท่านี้ในอีกในชีวิต พ่อเผ่าค่อยเบิกบานขึ้น ความรู้สึกค่อยดีขึ้น แม่เผ่าก็ยิ้มได้ทั้งน้ำตา เพราะเสียงของเจ้าแสนที่จะไพเราะวังเวง ซึมแทรกเข้าไปตามต้นไม้ใบหญ้าตลอดจนทั่วใจคนนั้น พินพาทย์ที่รับก็คึกคักปล่อยกันเต็มฝีมือ เพราะว่ามีคนฟังอย่างครื้นเครง

ทางวงนายพ่อนทรุดฮวบลงไปเหมือนเรืออัมม น้ำ แสดงว่าความพ่ายแพ้กำลังจะถึงตัว นายพ่อนเองก็รู้ว่าเขาจะต้องแพ้ และยิ่งกว่านั้นเสียอีก เขาก็รู้สึกตัวว่าเขาแพ้หัวใจตัวเองสุดที่จะระงับได้ อ้ายโหงดก็ได้แต่โกรธแค้นเต็มไปด้วยความอาฆาตพยาบาท คืนวันนั้นเมื่อการประชันได้สิ้นสุดลงแล้ว การตัดสินก็เป็นไปโดยให้เสมอกัน แต่คนฟังทั่วหน้ารู้ดีว่าวงของพ่อเผ่าชนะทั้งเพลงหมู่เพลงเดี่ยว ผู้เข้าเล่นพิณพาทย์ได้รับรางวัลโดยทั่วถึง แต่ผกานั้นได้รับรางวัลพิเศษ ได้ผ้าแพรสไบครองสีสวยสดราคาแพง พ่อเผ่าไปถึงบ้านค้นหาของในกำปั้นเหล็ก ก็ได้กำไลทองมาหนึ่งอัน แกเอาสวมให้ผา

“ลูกเอ๋ย-ลูกช่วยพ่อไว้แท้ๆ-”

แม่เผ่าถอดแหวนปลอมมิดีฟุ้งเฟ้อและทับทิมออกสวมให้

“ลูกรัก-ลูกรักของแม่ เอ็งเป็นตัวชูโรงทั้งละครและดนตรี”

วันเวลาล่วงไปอีก-ลวงไปตามกาลเวลาของมัน พ่อเผ่าแม่เผ่าก็แก่ชราลงไป แม่เผ่าเคยเป็นต้นเสียงละครได้ บัดนี้เสียงก็แหกก็แห้ง ต้องเอาคนอื่นเป็นแทน อ้ายโหงดยังคงตีกลอง แต่พ่อเผ่ามือสั่นเสียแล้ว ความรักของนายพ่อนอันระอุคุกรุ่นอยู่ในหัวใจในคืนวันนั้นทำให้เขาเกิดความพยายาโดยไม่ลดละ ทั้งหนุ่มทั้งสาวอันถูกเนื้อต้องใจกันอยู่แล้ว ก็ติดต่อกันอยู่เสมอมา ในที่สุดผลไม้แห่งความรักก็สุกงอมไปตามธรรมชาติของมัน คอยเวลาที่ห่อหุ้มมาสู่ความปรารถนาของตัว

“พี่คิดว่าท่านคงไม่รังเกียจ” นายวงพิณพาทย์บอก “ถ้าพี่ไปสูซอ-”

“ก็จริงอย่างพี่ว่า เพราะวงพิณพาทย์มันจะได้มารวมกันเสีย” เจ้าผกาพูดขึ้นแล้วปิดมือของเขาออก

มันเป็นเวลาโพล่เพล่ในละเมาะน้อยๆ อันเต็มไปด้วยหนามเกล็ดและเสื่อหมอบตลอดจนเต้าร้างอันกำลังปล่อยผลสีแดง

“พี่รักผกาตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้เห็น-”

“และน้องก็เหมือนกัน”

ทันใดนั้นเอง กิ่งไม้เล็กๆ ก็ถูกแหวกออกเป็นช่อง ดวงหน้าอันบุ๋มเปี้ยว นัยน์ตาลนของอ้ายโหงดก็เยี่ยมหน้าออกมาดูความโกรธทำให้ความน่าเกลียดน่ากลัวของมันเพิ่มขึ้นไปอีก เหมือนดวงหน้าของปิศาจที่กำลังหิวส่วนบุญ มันกำหมัดกัดฟันและเต็มไปด้วยความพยายาอาฆาต-เป็นความพยายาอันลึกเข้าไปถึงวิญญาณอันโหดเหี้ยมของมัน อ้ายโหงดเฝ้าแต่ลอบดูตั้งแต่ต้นจนจบ จนกระทั่งเขาล้าล้ากัน แล้วอ้ายนายวงพิณพาทย์ก็ละจากไปด้วยความอาลัย

ผกาเดินระหัดระหวายออกจากที่นัดพบ แต่หัวใจพองโตอยู่ด้วยความผาสุกและร่าเริง แต่พอเดินมาได้สักหน่อยก็มีมือคนมาสะกิดข้างหลัง พ่อเผ่าเหลียวกลับไปก็ร้องอุทานออกมาด้วยความตกใจเพราะคิดว่าปิศาจ

“พี่โหงด-”

“เอ็ง-เอ็งรักเขาหรือ?” เจ้าโหงดร้องออกมาด้วยเสียงอันติดอ่าง

“ฉันรักเขา?” เจ้าย้อนถาม “ถ้าเขาสู่วอกก็เห็นจะ-”

“แล้วข้าล่ะ?” อ้ายโหงดร้องถามออกมาโดยไม่ติดอ่างและยกมือชี้อกตัว

เจ้าผกาหัวเราะออกมาด้วยความขบขันเพราะคิดว่าพูดเล่น

“พูดอะไรนะ พี่โหงด เราเป็นพี่น้องกัน ฉันก็รักพี่โหงดอันตลอดตามกันมา”

“ดีละ!” มันร้อง “แล้ว-แล้วข้าจะขออะไรเอ็งสักอย่างหนึ่ง ใครจะมาเอาเอ็งไปไม่ได้หรือ-เอา-เอาไปไม่ได้ เอ็งเป็นของพ่อ เป็นของวงเราและเป็น-เป็นของข้า-”

เมื่อแยกทางกันแล้ว กิริยาของอ้ายโหงดก็เปลี่ยนแปลงไปเหมือนคนบ้า หน้ามันก็อับลัษณ์อยู่แล้ว แต่ยังแฝงเอาความเศร้าโศกรวมทั้งความพยายามเข้าไว้ด้วย ทำให้หน้ามันเป็นดวงหน้าอันน่ากลัวที่สุด น่าชังที่สุด ถ้าหากใครจะได้เห็นมัน อ้ายโหงดถึงบ้านแล้วก็ตรงเข้าไปหาพ่อ พูดกับพ่อด้วยเสียงอันติดอ่าง

“พ่อ-พ่อ, ฉัน-ฉันจะทำกล่องหัดใหม่-” มันบอก “เพราะอ้ายคู่เก่าของเรานั้นก็เต็มทีแล้ว ดีเข้าก็รังแต่จะพัง”

“ก็ตามใจเอ็ง เอ็งเห็นไม่ว่างแล้วหรือ?”

“เห็นไว้แล้ว-ใหญ่กว่าใบของเรา-”

ครั้นแล้ว เสียงตัดไม้ในป่าก็เริ่มขึ้นด้วยมือของอ้ายโหงดและพวกของมันอีกหลายคน พ่อโค่นลงได้แล้วก็ใช้เลื่อยตัด ถึงตัวมันจะพิการและเตี้ยแคระ แต่ลำข้อตีกลองของมันนั้นมันและแข็งแรงนัก มันเลื่อยมันชักอยู่ชั่วเข้าจนคำ เสียงโกกรกกรากดังเหมือนคนนอนกรนอย่างมีความสุข สิบห้าวันล่วงไป เดือนหนึ่งล่วงไป มันก็เป็นรูปกล่องขึ้นมา มันรีบออกหาหน่วตายพรายอันศักดิ์สิทธิ์ พ่อเผ่าเริ่มกลังกระดูกเวลาขึ้นหนัง แกเผ่าแต่คิดถึงสิ่งประจัญ

“ถ้ากูตายมีงเภากระดูกใส่กล่อง ผมใส่กล่องทั้งสูงทั้งต่ำ” แกพูดกับลูก

อ้ายโหงดหัวร่อ ทำให้เห็นฟันเขของมันเป็น

“ฉัน-ฉันมีแล้วพ่อ”

“เอ็งมีกระดูกใคร?” แกร้องถาม

“ก็ความรักของฉัน-ความรัก”

“อ้อ! เอ็งมันก็บ้าตามเคย” แกพึมพำ

เมื่อวันเวลาผ่านไปถึงเช่นนี้ พ่อมันก็เริ่มร้อนใจทวีขึ้น ความรักที่ยิ่งทรามหัวใจอยู่ทุกวัน เขาจัดการส่งผู้ใหญ่มาสูขอ ทั้งพ่อเผ่าแม่เผ่าก็ยินยอมให้เพราะว่าพิณพาทย์สองวงจะได้มาประสานกันเป็นทองแผ่นเดียว อ้ายโหงดเจียบขริม หน้าอันน่าเกลียดน่าชังของมันยิ่งเพิ่มความน่ากลัวและดุร้ายยิ่งขึ้นไปอีก....“อา! เขาเอาหัวใจของกูไป ดีแล้ว-ดีแล้ว”

เป็นเวลาบ่าย ลมตก ที่มันติดตามผกาออกไปที่ละเมาะตามทางเกวียนที่ราบรื่น สองข้างทางเต็มไปด้วยพุ่มพงดงไม้อันเขียวชอุ่ม อ้ายโหงดเดินตามไปเรื่อย พ่อทันผกามันก็สะกิดเบา ๆ ผกาสะดุ้งสุดตัวเมื่อเหลียวมา

“จะไปไหนล่ะ พี่โหงด?” ผกาถาม

“ก็เดิน-เดิน-เดินตามเอ็งมา” มันตอบติดอ่างตามเคย “พี่อยากขออะไรเอ็งสักอย่างหนึ่ง เอ็งจะให้พี่ไหม?”

“เอาซี พี่โหงด ถ้าฉันมี” เจ้าผกาตอบออกไป

“ขอแขนที่ใส่กำไลให้พี่เถิด ได้-ได้-ได้ไหม?” มันพูดเสียงเรียบ

“อ้อ! ได้ซี ฉันจะถอดให้” ผกาตอบ

“ไม่เอา พี่-พี่จะถอดเอาเอง” เจ้าคนรูปชั่วคอแฉะร้องขึ้น “เอ็งหันหน้าไปทางโน้นเสียซี”

“ทำไมจะต้องหันหน้าไปทางโน้น?”

“เอาเถอะนะ-เอาเถอะ เอ็งหันหน้าไปเสีย-” มันร้องสั่งแกมบังคับ

อ้ายโหงดผลักหน้าให้หันไปเสีย แล้วจับแขนผกามาถือไว้ ครั้นแล้วเสียงฉับก็ดังขึ้นด้วยกำลังแรง ดาบของอ้ายโหงดตัดแขนซ้ายของผกาออกไปเสียแล้ว พอผกาารู้สึกก็ล้มพุดันร้องครวญคราง เลือดออกนองพื้นดิน แต่อ้ายโหงดหายไปแล้ว มันหลบเข้าป่าละเมาะพร้อมด้วยแขนข้างที่ใส่กำไล นอกจากนั้นมันยังไม่ลืมที่จะเอาผ้าสไบครองสีสวยสดอันผกาเคยคล้องคอนั้นไปเสียด้วย อนิจจา! ผกาที่น่าสงสารขาดใจตายอยู่ที่นั่นเอง

ในป่าลึก อ้ายโหงดเอาลำแขนนั้นขึ้นย่างไฟ-ย่างแล้วย่างอีกจนแขนอันเรียวงามและเรื่อเหลืองแต่ข้อศอกนั้นบัดนี้กลายเป็นสีดำเหมือนถ่านไฟ กลิ่นเหม็นไหม้กลายเป็นกลิ่นหอมของตัวมัน หอมเข้าไปในจิตจิตใจ ชาบซึ้งเข้าไปในวิญญาณ ตลอดเวลามันหัวร่อ-หัวร่อเหมือนคนบ้าที่กำลังคลั่ง อ้ายโหงดกลับเอาเวลาค่ำคืน

“กูจะประจูความรักของกูไว้ในกลอง-” มันร้องคำราม

“มันรีบประจูแขนและกำไลของผกาไว้ที่ใบสูง ส่วนใบต่ำนั้นแทนที่จะประจูด้วยเส้นผมมันประจูไว้ด้วยสไบ เมื่อมันลองกลองทักคูใหม่เข้าแล้วผู้ฟังทั้งปวงก็ตื่นตื่นด้วยความประหลาด เสียง “ตุ้ม” นั้นดังประหลาดนัก เพราะมีกำไลทองช่วยอยู่ ส่วนเสียง “ต้อม” ก็ทุ้มๆ ฟังดูแล้วก็ทำให้เศร้าๆ และเต็มไปด้วยความรัก ความอาลัย

“แต่ยังไม่ได้ประจูจะดังถึงเพียงนี้” พ่อเฒ่าพึมพำ “ถ้าประจูแล้วกว่านี้”

“ฉันประจูแล้วพ่อ” อ้ายโหงดบอก

“เอ็งเอาอะไรไปประจู?” แก่ร้องถามด้วยความพิศวง

“ฉันเอาความรักประจูไว้-”

“อ้ายบ้า” แก่ร้อง “เอ็งมันก็บ้าตามเคย-”

ชาวผกาทายมารู้กันเอาเมื่อวันรุ่งขึ้น เด็กเลี้ยงวัวไปพบศพ พ่อเฒ่าแทบจะสลบและแม่เฒ่าเป็นลม เขามาขึ้นสูตรพลิกศพ ศพผกานั้นประหลาดนัก เพราะแขนหายไปข้างหนึ่ง ทั้งหมู่บ้านดูเหมือนจะเต็มไปด้วยความสลดใจเหมือนน้ำตาจะคลออยู่ทั่วหน้า แต่อ้ายโหงดคนเดียวเท่านั้นที่ยิ้มอยู่ด้วยความภูมิใจ เอามือเคาะกลองเล่นอยู่ตลอดเวลา

“น่าประหลาด-น่าประหลาด” นายตำรวจบอก “ทำไมมันตัดเอาท่อนแขนข้อมือไป?”

“มีกำไลขอรับคุณ-” พ่อเฒ่าบอก “กำไลทอง”

“กำไล? ทำไมมันจะต้องตัดถึงข้อศอก?” ปลัดอำเภอพึมพำ

เพื่อนคู่หมั้นนั้นโศกเศร้านัก ถ้าเขาตายได้เขาก็คงจะตายเสียในบัดนั้น แต่ดูเหมือนความคิดของนักดนตรี นักร้อง นักร้าจะเข้ามาสู่ความคิดของเขาโดยฉับพลันทันทีเขาล้วงเอามือสั่นออกมาจากเอวแล้ววิ่งเข้าไปหากลองทักใหม่อันอ้ายโหงดนั่งเคาะอยู่

เขากรีดมันออกด้วยกำลังแรงที่ใบสูง ทันใดนั้นเองเขาก็หยิบแขนอันดำเหมือนถ่านของผกาออกมา แขนนั้นยังสวมกำไล เขากรีดอีกใบหนึ่งก็พบสไบของผกานางรำอันลือชา

“อ้ายนี่แหละขอรับ” เขาชี้ไปยังอ้ายโหงด “อ้ายนี่แหละที่ฆ่าผกา มันเอามาประจูกลอง”

เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปหิวคออ้ายโหงดโดยทันทีทันใด แขนทั้งคู่ของมันถูกลั่นด้วยกุญแจ มันหัวร่อ เสียงมันก้องเหมือนเสียงคนบ้า

“ดีแล้ว อ้ายพ่อน” มันร้องคำราม “กูคิดอยู่แล้วทีเดียวกว่าจะเอากระดูกมึงมาประจูตะโพกใบใหม่ของกู

พ่อเฒ่าแม่เฒ่าชบหน้าลงกับฝ่ามือแล้วก็ร้องให้พุ่มพวยน้ำตา

ตัวบทนี้คัดลอกจาก มนัส จรรยงค์. 2547. “ท่อนแขนนางรำ” ใน *มองข้ามบ้านักเขียน: เรื่องสั้นไทยในทัศนะนักวิจารณ์* [สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร, บรรณาธิการ]. กรุงเทพฯ: ชมนาด, น. 59-73.

ประเด็นในการอภิปราย

1. เรื่องสั้นเรื่องนี้มีการสร้างเรื่องราวให้สลับและน่ากลัวอย่างไรบ้าง
2. ท่อนแขนนางรำนับว่ามีส่วนสำคัญต่อทั้งผกาและโหงดอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใดอ้ายโหงดจึงต้องตัด “ท่อนแขนนางรำ” ของผกามาเก็บไว้
3. การนำท่อนแขนมาบรรจุกลองทัดของอ้ายโหงดเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งใด
4. เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์มีลักษณะอย่างไร
5. เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นความรุนแรงทางสังคมในประเด็นใดบ้าง